

Szerkesztőség:

Kazinczy-utca 1. szám, földszint.
Bérmentelen leveleket csak ismert
kétől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:

Patóffy-utca 1. sz. (Ungerleider Albert
könyvnyomdájában).

Hirdetések díjazás szerint.

Egyes szám 5 kr., Honep- és vasár-
nap utáni szám 3 kr.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és szombaton után is.

Előzetes árak:

Table with subscription rates: Féléves ár, Éves ár, Negyed éves, Egy hónap, Vidékre postán küldve, Hirdetés: helyben fizetendő, Százalékot nem adunk.

Szövetségünk örögbédése.

(A helyzetéről.)

Bécs, augusztus 5.

A német császár északi útjának eredménye egészen úgy alakul az ide érkező hiteles tudósítások szerint, mint a hogy azt közvetlen a császárnak a kancellárnál tett látogatása után előadtuk: A két császár meg van győződve a kölcsönös személyes vonalozásról s azon őszinte kíváncsisággal, hogy Európa békeje fentartassék s minden elhárítások, a minnek azt a jövőben zavarni kellene. Ezen általánosságban túl nem mentek, különösen a bolgár kérdés nem lett taglalva és csak annyiban lett érintve Giers és Bismarck Herbert közt, a mennyiben az előbbi úgy nyilatkozott, hogy Oroszország ezután is passzív várni fog míg maguk a bolgárok fogják a tárgyalásra éretté tenni országuk ügyét. Ez azt akarja jelenteni, hogy Oroszország mit sem kezd, a mit Bulgária belügyeibe való direkt beavatkozásra lehetne magyarázni, hanem leselkedve vigyáz és ha Ferdinánd herceggel valami emberi dolog történék, rögtön eselekről lépne fel s nem tűrné, hogy a bolgárok maguk keressenek ki maguknak fejedelmi jelöltet. Természetesen a bolgároknak is volna valami megjegyzésük a nagy csári szóra.

Azon kérdés, hogy vajon a bolgár trón spontán megürösdésének kilitásába vetett esetén a miugréliai hercegre térjenek-e vissza, vagy más orthodox vallású jelölt állítassék-e fel, Valdemar dán herceg választassék-e meg, avagy kísérlet történjék Cumberland hercegre a Hohenzollern-házzal kibékíteni s részére a Németbirodalom notorius támogatása mellett a Balkánfélszigeten egy királyságot alapítani? — csak gyengén érintett, mivel akut bajról Bulgáriára vonatkozólag egyáltalán nem is lehet beszélni. Különösen a hannoveri s braunschweigi kirókkítottre vonatkozólag nem sikerült a német császárnak az órvallási misszió: Krisztian király nagyon szívélyesen fogadta magas vendéget, de a kopenhági sovínisták ellenes tüntetése a vendégben és a királyi házigazdában oly kedvetlenséget keltett, hogy az oly felette kényes ügy

intim megbeszélésére nem kerülhetett a dolog. De lehetséges, sőt valószínű, hogy Vilmos császár, ki igen szívós jellemű s egyszer feltett szándékát nem egy könnyen hagyja abban, kísérleteit, Cumberland herceggel modusz vivendi-hez jutni, i t t folytatni s talán Rudolf trónörökösnek, legbensőbb barátjának, kire legmagasabb eszméit is rábizza, támogatását igénybe venni fogja, hogy a herceget egyezsége bírja. Általánosán tudva van, hogy udvarunk a deposedált Welf-család iránt őszinte szívélyességgel viseltetik s különösen a család mostani feje örvend O felsége és Rudolf trónörökös kiváló kegyének. Ha — a mire nincs kilátás — úgy esnék a dolog, hogy Coburg elhagyja Bulgáriát s a trón üresedésre jön, az előttünk legkedvesebb jelölt mindenestre Cumberland lenne, csak abban kételkednek, hogy ezen árért kibékülne-e a német császárral s lemondana-e öröklött igényeiről: a Welf tudvalevőleg még szívósabb és makacsabb, mint a Hohenzoller.

Egy dolog azonban bizonyos: a béke bizonyossága, a bizalom a békének tartós fenmaradása iránt lényegesen erősült a német császár utazása által; különösen pedig a jelen árában már bírják itt azon biztosságot, hogy a német császár a fogadott német hűséghez becsületesen ragaszkodott s minden, tranzakciónál a velünk kötött szövetség bázisát tartotta szem előtt. Oroszország nemcsak pontosan tudja, hogy miben s mennyire van kötve Németország az osztrák-magyar monarchiával szemben, de nem kevésbé tudja azt is, hogy Vilmos császár kötelezettségeit pontosan betartani el van tököve, ha tehát Oroszország iránt tekintettel van, annak mindig az az előfeltétele, hogy az mennyiben alterálja a szövetséges társ vitalis érdekét.

Igen valószínű, hogy Vilmos császár látogatásával nem vár októberig, hanem azt már szeptember elején, talán még augusztus folyamán megteszi: mint a napokban is nyilatkozott, vágyik átölelni boldogult atyjának legjobb barátját, Ferencz-József királyt, és a saját legjobb barátját, Rudolf trónörökösöt.

Posta és távirtdai tanfolyam felállítás. A közmunka és közlekedésügyi miniszter abból a célból, hogy a mindinkább fontossá váló posta- és távirtdai szolgálatok szakszerűsége személyzet kellő minőségű és kiképzéssel bíró egyénekből legyen kiegészíthető, a vasuti szaktanfolyam mintájára posta és távirtdai szaktanfolyamot akar felállítani.

A tanfolyam, a miniszter célzálai szerint már a folyó év őszén megnyitják s abba jogi képzettséggel, illetve értelemgyönyvíványtal, vagy azzal egyenrangú iskolai képzettséggel bíró ifjak fogynak fel, vétetni. A tanfolyam sikeres bevégzése után, mely 10 havi elméleti és 3 havi gyakorlati képzésre van alapítva — a jogi képzettséggel bírók a posta és távirtdai szolgálatoknál és a közm. és közl. miniszterium központjában, az értelemgyönyvíványtal bírók pedig a posta és távirtdai kezelési, illetve külszolgálatnál nyernének alkalmazást és további előléptést. Egyidejűleg kimondaték, miszerint 1890. évtől a posta és távirtdai szolgálatban gyakorlati és mindazon tisztviselői állásokra, melyek a törvény értelmében nincsenek igazánvalonyos altisztek számára fenntartva, sőt a mennyiben igazolványos pályázók nem jelentkeznek, az utóbbiakra is, csak olyanok alkalmazhatók kik a posta és távirtdai szaktanfolyamot sikeresen bevégezték. Ezáltal költözék biztosítva lesz, hogy azok, kik a tanfolyamot szorgalommal és sikerrel befejezték, rövid idő múlva megfelelő állásokban elhelyeztessenek. Ez alkalommal megemlítjük, hogy a hasonló jelleggel bíró vasuti tanfolyam első éve megfelelő eredménnyel zárhatott le, s az azon kiképzett, mintegy 90 hallgató, az egyes vasutakhoz gyakorlati szolgálatra beosztott s a vizsga sikeres letétele után a vasutaknál elhelyezést talált.

Milán király Bécsben. Milán király mint már említettük, szombaton érkezett Bécsbe, a hol kivánságára a hivatalos fogadtatás elmaradt. A király fivával együtt megtekintette a kiállítás s aztán sétakocsizásra indult a városban. Vasárnap délelőtt pedig Milán király másfél órai kihallgatáson fogadta Károly királyt, a külügyminisztert. A nap folyamán, többek közt Lobanov orosz nagykövét is átadta névjegyét.

Tót írók találkozója Aradon.

(Egy tót könyvből.) A hazai tót irodalom munkásainak legközelebbi érdekes találkozója lesz Aradon. Nem is tudtuk volna, hogy Arad a tót kultúra korafejlesztésének kedvező gyülekezői

helye gyanánt szerepel már régebbi idő óta, ha arra a békési evang. esperesség egyik nagy tiszteletű lelkésze, „A t o t o k é s a s z a b a d s á g” cím alatt nem régebbi megjelent hírneves művében, nem figyelmeztet bennünk.

„A Marosnak jobb partján fekszik Arad, egy élénk városka — írja nevezett lelkész ur. — Itt mondott le Kossuth az ország kormányzóságáról 1849. aug. 11-én és átadta a katonai hatalmat Görgeinek; itt végezték be a véres dráma, értem a lázadó sereg tizenhárom tábornokának kivégzését. — A Maros másik partján jelentéktelen városka fekszik, melynek császári parancsnoka, Berger, soká ellentállt a honvédeknek, a várost becsületesen összelövette és csak ennek utána kapitulált.”

Ily bevezetés után a lelkész ur így folytatja elmondásait leírását: „Ha a városban éjszakra keletre megyünk, a piac jobb oldalán látjuk a templomot a minoriták klastromával, továbbá a nagy fogadót a „Fehér kereszt”-hez, aztán egész sorát a nagyvárosi kirakatoknak és több mellékutczát. Ezek közül az utóbbiba bekanyarodunk és balra az első ajtó kinyitjuk. Udvarban vagyunk. A széles udvar jól felhordva homokkal és beültetve fákkal. A fak alatt terített asztalok szétrakva. Ez az ugynevezett városi sörház udvara. A nap lement már midőn beléptünk a kertbe. Futó körültekintés után leülünk az egyik asztalhoz. Nyomban ott terem a keller és így szól hozzánk tót nyelven: „Mivel szolgálhatok?” „No esodalkozzál kedves olvasó, folytatja a lelkész ur — hogy bennünket a mi kedves anyanyelvünkön szólított meg; mert Aradon a szolgák és napszámok között csak egy hald a tót szó, mint Péter. A keller jól tudta, hogy mi nem tartjuk szegénynek nyilvánosan tótul beszélni és ezért miként mindig ezen a nyelven szokott megszólítani.”

Ezekből látni való, hogy a hazai tót kultúra férfiai az aradi városi sörház udvarában összejövetelüket szokták tartani. Hogy arról — a sörház kellerét kivéve — a város közönsége mindeig ideig tudomással nem bír, az bizonyára azon körülménynek tulajdonítandó, hogy az összejövetelek, a lelkész ur szavai szerint, jóval „naplemente” után és óvatossá „körültekintés” mellett szoktak összejönni.

Most azonban, hogy a békési evang. esperesség f. évi aug. 22-én Aradon, az evang. egyház imatermében f. j. rendes évi közgyűlést tartani, a gy. közönségnek is alkalmi leend, színör-színre láthatni szoktak, a kiknek titokzatos összejöveteleiről nevezett lelkész ur oly érdekesen ír. Ez alkalomból igen időszerűnek találom megismertetni azon eszméket, melyek — mint a fentebbiekből gyanítható — nemcsak az aradi városi sörház udvarán kultiváltaknak,

hanem a többesben beszélő lelkész ur és társai által az oly nagy tiszteletnek és tekintélynek örvendő lelkész hivatal utján, — bizonyára más úton is. — kellő „óvatosság”-gal, de annál nagyobb energiával, a fojtott erők egész intenzívájával terjesztetnek.

Ezen eszmék eddigéig sehol oly világosan kifejezve és oly népszerű nyelven megírva nem lettek, mint a békési evang. esperesség nagytiszteletű lelkészenek fentebb említett művében. A nagy Hurbán maga a műnek megjelenését epochális eseménynek jelezte és írott a hazai tót nép legremekesebb tollú publicistájaként udvozolta lapjában. A t. közönség tájékoztatása céljából tehát keressék sen találatának alkalmasabb művet a fentebbinél, mely különösen két szempontból érdemi megkiváló figyelmeket. Ugyis, mint hi tkre, a tót eszme szolgáltatása szegődött elmék gondolkodásának, ugys, mint a békési evang. esperesség fenntartása alá tartozó némely egyházi férfiak irodalmi működésének és fényes írói tehetségének bizonyítéka.

Fő jellemvonása ezen egyházi irodalmi férfiaknak a szerénység, minél fogva akár jót, akár gonoszt oleskedjenek, nevéket többnyire elrejtjék a nyilvánosság előtt. Nem akarják, hogy az emberek róluk beszéljenek. Megelégszenek azáltal, ha általában tiszteltnek és becsültnek, mint olyanok, a kik a magyaroknál sem barátai, a pánszlávoknál sem ellenségei. Ennéltova, ha lapjaik hasábjain valami gonosz dolgot eresztenek meg, nevéiket csupa szerénységből elfelejtik aláírni. Ennek az szerénységnek van meg rájuk néve, hogy a kettős haszna van meg rájuk néve, hogy a magyarok biznak bennük akár a Sion hegyében a pánszlávok meg imádják őket, mint a kik egyesítés diplomáciájuk és kegyes ravaszságuk segítségével a magyarok igazjától meg fogják őket szabadítani. Így aztán akár magyar bánja, akár tót barátja, — a nagytiszteletű urak csak emelkedhetnek tisztességben, becsületben.

Az alázatos szerénység ezen nagy hasznait megható példával illusztrálja nevezett nagytiszteletű lelkész ur művének 2-ik lapján. Magát nem nevezi meg. De szemlélyességét a következő történelmi visszaemlékezés glóriájával veszi körül: „1849-ik év augusztus havában vagyunk. A lázadás csillaga már hanyatlóban volt. En akkor a hivatalos lapnak („Priatel ludu”) voltam munkatára. Egy nap összejött a szerkesztőség személyzet, tanácskozandó a felett: mi lesz belőlünk, miután már két hónap óta ázóttunk nem kapunk? két tászkát elküldtünk S z e m e r e miniszterhez, a kiknek alárendeltjei voltunk, hogy felvilágosítsanak bennünket, a dolog felől. Kldöttünk rzon válszallal jötték vissza, hogy másnap 12 órakor jelenjünk meg a miniszternél. Mi már 12 óra előtt hivatalos helyiségünkben vol-

Az „ARADI KÖZLÖNY” tárczája.

(Augusztus 7.)

Arad és Nagyvárad.

Írta: MURAI KÁROLY.

Nem messze egymástól, termő síkságon, de már közelében bortermő-hegyeknek fekszik Arad és Nagyvárad, e két neves város. Lakosságuk száma majdnem egyenlő, anyagi erejök nem sokban különbözik, miveltségi állapotuk körülbelül egy fokon áll s mégis nagy különbség van a kettő között. A szokás, a társadalmi élet elteltségét mutat, a fejlődés nem egyforma, a kulcs különböző, amint különböző a bor is, mely köröttük terem.

Az egyik város, Arad, csupa élet, csupa zaj; a másik, Nagyvárad, csöndes, minők a kisebb községek szoktak lenni; az egyiknek lakosai nagyvárosias szokással, természettel bírnak; a másikéi ellenben megtartották a vidéki természetet, annak minden sajátosságával együtt. Az egyik két kézzel, teljes erővel munkálkodik az előrehaladás, a fejlődés útján; a másik megmarad régi kedélyességében, érényivel és gyöngéivel; és bár így különbséget mutatnak is, abban hűségösen megegyeznek, hogy egészségügyi tekintetben egyikőjüknek se legyen oka a dicsekvésre.

Arad egészen modern város. Utózái gondosan vannak köveze, gyalogjárói pedig aszfaltozva oly módon, hogy egyik végétől a másikig húzódik s hogy e tekintetben első a vidéki városok között. Nagyvárad közevete szintén legkiváló itt-ott, de néhol az apró hegyes kövek miatt majdnem járhatatlan; gyalogjárója erős, de nem kelleme s az emberek ott az aszfaltot csak hirtől ismerik és még hirtől fogják ismerni hosszu ideig. A csatornázás mind a két városban az óhajok közt tartozik, a vízvezetékkel együtt; de kétségtelen, hogy a mi kor Aradon már rendes csatornázás és

vízvezeték lesz, akkor Váradon még mindig egy aloizottság tanulmányozza, noha most egyidejűleg indult meg e tárgyban a komolyabb mozgalom. Arad építkezése rohamosan halad előre s a palotaszert bérházak, középületek egymásután emelkednek nagyban emelve a várost; ám a meddig Arad rambol és épít, addig Nagyváradon a két-bárom egyemeletes bérház építése valószínűsége szűnt meg képez és pedig ugyanarra, hogy ha családapa örömet akar szerezni a családnak, hát szép vasárnap délután az épülőben levő házhoz vezet, magmutatja kívül és belül, és elragadtatással mondja, hogy gőzörövel épül és halad a város. A familia pedig a nem mindennapi élvezettel beéri egész héttig, hogy az élvezetet a következő vasárnap délutánján újból előkezdje. Ily körülmények között azután természetesen, hogy a lakásviszonyok egészségtelenek és maga: bört kell fizetni, kényelmetlen, rosszberendezésű lakásokért. Hogy Arad folyton épül, Nagyvárad pedig a régi marad, annak egyik okát s képezi, hogy a mi Arad város törvényhatósága az államot követte az új házaknak 12 évi községi adómentességet ad, addig Nagyvárad törvényhatósága a községi házatot az új házak után s behajtja, elégnék tartva, ha az állam megadja az adómentességet.

Aradnak a tágas, modern berendezésű, izléssel díszített állandó színháza van, a melyért az igazgatónak most már mi-somra kell fizetni; Nagyvárad megelégszik rozoga színházal, melynek használatáért a tulajdonos naponként huszonné forint bért szed. A mi Aradnak minden igényt kielégítő, a fővárosba bátraa, boilló, teljes berendezésű fürdő-épülete van, impozáns, nagy arányú városháza és egy ceomó új iskolaépülete, addig Váradon a fürdők — az egészség és fontos tényező — majdnem barlangszerűek, városháza hasonló a budai Fortunához, iskola épületei pedig kevés kivétellel régiek és (mint a reáliskola) egészségtelenek. Es nagy kü-

lönbség van azon összeg felett is, melyet a két város iskolákra fordít. Arad itt is az első helyen áll. Sétányok tekintetében mind a kettő szegény és egyiknek sincs megközelítőleg sem oly sétánya, mint Debr.-ozsennék, Pozsonynak, vagy akár Szegednek, Kassának is. Tervek persze vannak — különösen Nagyváradon — de hogy mikor adnak ezek árnyékot és friss levegőt, azt még most csak sejtani sem lehet. A fekvést tekintve Várad határtalanul szebb, mint Arad; a városon keresztül folyó Körös, a házakhoz lapuló dombs nagyban emeli, a mint a régi házak, a göröe, szük utcák „erdemesebb” részleteket is adnak. Csöndes nyári esteken azonban mindkét város fölött felhőt képez a finom fölvert por, miután az utcák locsolásáról ott még álmodni sem mernek. Kirándulási helye — a várostól kissé távolabb — mind a kettőnek van; Aradról a Hegyaljára, Váradról pedig a két szomszédos elhanyagolt, rozoga fürdőbe húzódnak a nyári napok és hónapok rekedő melege elől. A mi azonban az aradiak az ő hegyi birtokaikon kényelmes berendezésű, több terem-ből álló épületeket emelnek s így a Hegyalján villa-várost építenek, addig a váradiak megelégszenek azzal, ha szőlőhegyeiken presházat csinálnak. /radhegyalja egy kedves nyaraló-hely élénk képét mutatja, Várad hegyei pedig csak itt-ott árulnak el egy kis életet.

Az ipar és kereskedelem élénknek látszik mind a két helyen, de a mi szorosan az ipart illeti: a különbség óriási. Arad iparosait a modern, tökével és. kereskedői szellemmel megáldott férfiakból állanak, a kik nagyban, versenyképesen, gépekkel dolgoznak. Es hogy csak az asztalosokat említem föl, ezek uralkák a helyzetet nemcsak Aradon és szorosan vett környékén, hanem Délmagyarországon is, a hol erősen versenyszék Budapesttől és Bécs-óselel, juttatva árut még a keleti államokba is. Az ipar tekintetében Nagyvárad erősen elmarad szomszédja mögött, noha erőse-

iparos-város. Csizmadiai örülnek, ha politizálhatnak és megéhitnek s a többinek nincs eszé ágában sem, hogy nagyobb fogjon, számitással türekedjék előre és városan, meg megyejein kívül máshol is keresen piacot árulnak. Így szután az iparosok Váradon nem tényezők. A kereskedés mind a két helyen élelmes nép kezében van elhelyezve s a kereskedők itt is, ott is, nagy szerepet játszanak, — kérdelmeg jussutak. Arad a gyáripára nem tég s az uralgó a szeszgyártás; ez azonban oly mérvű, hogy Aradot e tekintetben első piazzára teszi az egész országban: Várad mellett sorakozik mellé, különösen nagyarányú gőzmalmaival, a melynek azonban fénykora áldozóban van. Nagy előnyére szolgál mindkét város kereskedelmének és gyáriparának, hogy mindkettőt vasuti gőcpontot képez s a helyi érdekű vasutak szolgáltatára állanak. Közötti vaspálya is van mind a két helyen; a mi Gyárpára Aradon személyforgalomra is berendezve, keresztül szeli a várost s az érkező árúkat a kereskedők fizlete elé szállítja, addig Váradon csak a gyárak szolgáltatásban áll s a kereskedelemre kevés hatással van, miután a külváros egyrészt uralja csak.

A mint ez a két város előrehaladás, áldozatkészség és fekvés tekintetében különbséget mutat: ép úgy különbözik egymástól természet, társadalmi szokás és törekvés tekintetében is. Arad polgársága minden isében nagyvárosias, egyetemes szokásoknak hódol, ellentétben az Alföld lakosainak szokásaival. Eppen úgy hiányzik belőle a birtokárs, fajára, pénzére és társadalmi állására büszke, az idegent nem könnyen szívelő debreczeni ozivis-termesztés, a mint hiányzik az otthonát bűvő, a nyilvános mozgalomtól szük családi vagy baráti körbe húzódo szegedi polgár természete. Szeretve az otthon melegét is, kint él az utóban, a társaságban, a nagy nyilvánosságban, miután dolgát elvégezte; megtelíti a főtér korlátait, előzönli a ligetet felkeresi a vendéglői asztaltársaságot és né-

essé teszi a kávéházat. Mindig vig, barátságos, beszédes, közlékeny, távol állva a pénz és társadalmi állás által való elkülönítéstől. A család, ha mulatni akar, elmegy a vendéglőbe, a kávéházba s ott, abban a sűrűség-forrában mindig hangosan beszél, jó kedvűvel, dertivel szívében és arczán. A társadalmi kérdések iránt fogékony, egyesülni, tömörülni szerető; a felvetett egyszerű eszme nem hanzsik el nyomtalanul s ha jótékony adakozásról van szó: megnyílik az erszény. Aligha van az országban vidéki város, a hol: nyri jótékony egyet virágoznék, mint Aradon, a hol — hogy csak egy példát hozzak fel — már évek előtt, az első indítványra a társadalom magától, a maga erejéből azonnal létrehozta a szikelnéma iskolát. A mihez hasonlót csak most kísérletnek meg felállítani Kolozsvárról. A társadalmi élet élénkiségének az emberek egymáshoz való jó viszonyának s a kasztizellel teljes hiányának egyik fő oka abban a nem mindennapi körülményben keresendő, hogy a lakosság leginkább bevándorlott elemekből áll s az olyan, a kinek már a nagyapja is aradi lakos volt, igazán becsülötteknek tekintetik. Az ország különböző részeiből odavetődött polgárok összege képezi Arad intelligens társadalmát, a minnek meg van az az előnye, hogy — ellentétben a hitszke becsülöttek által lakott nagy alföldi városokkal — a tehetségesek bevándorló munkás alkalmazást, barátságos kört, elismerést talál és nem érezetik vele azt a bensülött gögöt, idegenkedést, a melyet Debr.-ozsennben, Kecskeméten, Hódmezővásárhelyen épen nem vonnak meg tőle. A ki ma Aradon idegen, az holnap ismerős, holnapután pedig megelégedetten mondja: „ittthon vagyok.” Es hogy azok, kiket sorunk odavezet, már megszeretik ezt a várost s távozva onnan, mindig szívettel emlegetik, annak az elmondottakon kívül az is oka, hogy az élelem, a lakás olcsó, a nők feltűnő szépek s a bor igen jó. Az aradi közönség melegen pártolja a művészetet és az irodalmat,

tünk, melynek ablakait utcaóra nyitják, de mit látnak? Hosszu utra felszerelt kocsi-
kat; az elsőben Kossuth út Bat-
thyányival, a másodikban Szé-
mery Vukovicával. Mi az?
hová mennek azok? Kérdőnk a miniszter
lakására siettek, de ott mindent zárva ta-
láltak. Mit kelljen itt csinálni? Letoglatták
a hivatalos lap pénztárát, a pénzen testvé-
riesen megosztották és mindenki ment a
magya után. En lakására térvén, szerény
szobáiban a világi dícsőség mulandósága
felől gondolkodtam!

A nagytiszlelt urak tehát már akkor
igen gyakorlati módon magyarázták a „teszt-
véri” szót, midőn az el-
tulajdonított hivatalos pénzen testvériesen
megosztották. — szobáikban nyugodt lelki-
ismerettel és jámbor cínélkedések közt vár-
ták az elhunyt világi dícsőség helyett va-
lamilyen, állandóbb szerencsével kecsegtető
kornak felajánlását.

Azonban a kik közül a világi
pályán kereszt boldogulni-uk, azok
bizony nem igen láthatják meg reményeik-
nek teljesedését. A provizorium alatt a né-
met kormány — minden lojalitással és buz-
gós szolgálattal dacára — nem tudta nek-
kik elfelejteni azt, hogy míg a magyar nem-
zet csillaga emelkedéshöz volt, jó pénzért a
magyar ügy zsoldosává szedték. Az alkot-
mány helyreállítása után pedig, mint volt
Bach huszárok vitézkedtek. Így aztán ke-
nyérkő volt ugyan mindig, azonban vágyaik,
melyekkel hajlan a miniszteri paloták abla-
kaira tekintgetnek, csufoi vallottak.

Nagyon jellemző a tekintetben a kö-
vetkező parbeszéd, mely nagytiszleltü l-
kés ur és hajdani pályatáras között az
aradi városi sörház udvarának fái alatt nem
régiben folyt volna le a melyet a lelkész ur
művének 3-ik lapján a következőképp ad elő:

„Hát te Péterkém Hódmezőváryban
vagy?” — „Fájdalom ott.” — „Még hogy fá-
jaldalom! Bizonyosan van jó zsirus hivatalod
s az en berek tisztelnék és becsülnék?” —
„Késerves egy becsület és zsirus hivatal az,
Tengődöm, akár a medve télen.” — „A
menyőbe, hogy lehet az? Te, a ki 1848.
és 1849-ben fiatalodod dacára kinttél az
állami pénztárak kezelésében (a fentebbi
„testvéri” osztozkodást) — te nek ed idő
szert nem volna promóciód?” — „Kellene
lenni, de nincs! A németek alatt nem emel-
kedhettem, mint forradalmár, ez idő szert
pedig semire sem mehettek, mint pan-
szláv!” — „Menj el a te pánszlávodá! Majd
megpikkadok mérzenben, valahány-
szor ezt az ostobaságot hallom. De mi vé-
letlen kedves Péterkém, hogy veled találko-
zom és éppen itt Aradon. Nemde utóhátra itt
látnak egyenást, az nem tévedek 1849. aug.
13-án?” — „Oh nem! Világos alant aug.
13-án!” — „Igazad van! midőn sirtunk háznak
fölsőt és világnak mentünk, mint az anyjukat
veszített csirák!”

No, de ha a világi pályán
nem is igen boldogulhattak a „testvé-
ri” osztozkodást — elvált fő-
nőz-kapacitások, a kik „Világos alatt sirt-
tak és világnak mentek, mint az anyjukat
veszített csirék, annál többre vihették a
egy házi pályán és annál na-
gyobb dolgokat művelhettek az anyaszent-
egyházban, melynek védő szárnyai alatt az
anyjukat veszített csirék megtollasodának!
Ilyen mikép lehetséges az? Örök re-
jtelj maradt volna előttük, — ha a nagy
tisztelű lelkész ur maga nem magyarázza
meg a dolgot előttünk, midőn művének
77-ik lapján ezeket írja:

„Tudnod kell, hogy az igazságért való
harozban a legkitűnőbb emberek csak ez-
közök és ha egyenes uton cölho nem ju-
tunk, nem szabad a görbe utakon való ha-
ladástól sem visszariadnu. bár ha lelkünk
jobb része fellázadna is ez ellen, — mert

végére is a siker és eredmény
igazolja a mivállalko-
zásunkat és oszlokvésün-
két!”

Nos? ha már a nt. lelkész ur és társai,
ellentétben a protestantizmusnak a lelki-
ismeret feltöltési tekintélye felöl al-
kotott cikkeivel, — „f i n i s a n c t i
f i c a t m e d i a” elvét, mely a tisztel-
séges eszközök mellőzésével a siker remé-
nyében az álnok utak követését is megeng-
zedi, — ily félremagyarázhatlan nyilatggal
hirdetik: miért volna akkor lehetetlen az,
a mit a nagy tisztelű lelkész ur művé-
ben a n d e m o s t r á l, hogy t. i. a kik
mint a tot eszméert lelkeshő politikai ra-
jiongók a világi pályán nem boldorulhatnak,
— azok az evangélikus egyhá-
zozon belül „az alkalmatosságának
okos felhasználása és bölcs politika mellett”
(87. lap) még mindig igen tisztességes ál-
lása számíthatnak és oly befolyásra tohe-
nek szert, mely mellett a magyarok nyoma-
sása és tulsulva alatt nyugodt nyomorult
tő népt. nemzetiségének tudatára ébreszt-
heti.” (78. l.)

(Csak is ily kivételes, a közszellem be-
folyása ellen a felekezeti partik u-
l é r i z m u s és az autonómia romjain
felépült szómólyi kultus-
z bástyája által védett álláspont mellett le-
hetséges az egyház szolgáinak, hievik kö-
rében oly irányu lelkipásztorokadást kifejté-
niök, melynek végezéjje a fentebbi szava-
kban van megjelölve.

Hogy a t. közönség alaposan tájékozva
legyen azon tanok felöl, melyeknek hirdeté-
sére a nagytiszleltü lelkész ur és társai, a
békési evang. esperesség felvirágoztatása
ezéljéből, vállalkoztak, álljanak itt fenteb-
b idézett munkájából még némely érdekesebb
részletek.

A nagytiszleltü ur művének 130-ik
lapján az állami titkos rendőrség főnökét
J e k e l f a l u s s y t u g y i r j a l e, mint
aki G r u n w a l d zölyomgyeirei alispán
tanácsára és a helyigminiszter rendelkezé-
sét miniszteri hivatalnoktól küldött Turócz-
Szentmártonba oly megbízással, miszerint a
Matioza épületére éjnek idején közönséges
tolajok módjára betörés, annak pénzügyi-
teményét elrabolják, a minek azon fontos
állampolitikai ezéja lett volna, hogy a Ma-
tioza vezérférfiai „a lopás gyanújába kever-
tessenek és így a közönség előtt utalát
tárgyává tétessenek.”

A 146. lapon egy társas összejövetelt
ir le, melynek színhelye egy (csanadgyei)
evangelikus lelkéssé lak. Ezen alkalomból az
egyik lelkész és egy ügyvéd köza a követ-
kező parbeszéd fejlődött ki:

Az ügyvéd poharát emelvén, így szól:
„Magyar bázukért és a magyarok egészé-
gére!” — „Na zárj le!” feleli a lelkész, „ha-
nem a mellett Szilvia hü fiainak egészé-
gére is?” — „Talan Pánszláviát ért ön?”
— „Értac és magyarizata magának a dolgot
egy, a hogy tudja!” — „És jó. De kérem,
szívességek nyilatkoznai, valóban igylenek
önök a tótoknak Magyarországon politikai
jövőt? Hisz az a ma’ körülmények szert
lehetetlen!” — „Hát a mai körülmények
nem változhatnak-e? Hát Ausztria-Magyar-
ország biztossága van-e az ellen, hogy a
szlav törzsek nem egyesülnek, hogy lerá-
zák nyakunkról a német-magyar jarmot? Vajjon
(Soh-Morvaország, Felső-Magyarország
és Lengyelország nem szövetkezhet-
nek-e, hogy egy szlav államot alkossanak?”
Midőn erre a másik fél kijelenté, hogy az
lehetetlen, a lelkész ur igy folytatja ex-
pektorációit.

„Ha az lehetetlen, akkor a tótoknak a
magyarokkal való együttélése természetellen-
es és akkor az is lehetetlen, hogy mi a mi
ellenségeinknek nyakunkat magunk felajánl-
juk. Csoda-e ha tekintébe veszem valamely

katasztrófnának lehetőségét, mely a magya-
rokat megalázná?!”

A 201-ik lapon a lelkész ur a magya-
rokat emigyén jellemzi:

„A mióta Magyarország alkotmány-
nal bír, bármily élesen állottak is egymás
szemben a politikai pártok, volt egy
pont, a melyre növe a legellentétebb
nézeti magyarok is mindenkor egyetértet-
tek: az ország megmagyarosítása! Valamint
Faraónak sátoros kocsikban vándorló népe,
hóbar mazuk közt folytonosan marakodnak
is, mihelyest alkalmuk nyilik lopni
abba hajgva a vezekedést és összetartóvá,
egyértelművé és ösztintévé leaz; ugy a
kormány is, ha valamit az országgyűlésen
keresztül vinni akar, vagy ha akéziai
esnek, — felveti a nemzetiségi kérdést s
legett békejohob utnyitnak egymásnak a
különböző pártok ugy, hogy egymást felül-
mulni iparkodnak azon ezéért való lán-
golásukban: erősíteni a magyarságot és annak
uralmat biztosítani.”

A 205-ik lapon T i s z a Kálmán
miniszterelnököt ugy mutatja be, mint a ki
az igazsággyűminiszterrel a tótok miatt egy
miniszteri tanácsban összevesztett. Ugyanis
míg ez utóbbi — a lelkész ur állítása szert
— a recezi gimnázium beuzaratását a
protestáns autonómia és a hitkért vértanúságot
szanvedett apák emlékének előzet-
telt sérelmek” jelenté volna ki, a kálvi-
nista miniszter szájába a következő szava-
kat adja:

„A tisztelt kollega ur kitűnő jogtudós
lehet. de sem nem psychologus, sem nem
politikus. Először is tudnia kell, hogy az
autonómia, különösen a lutheránusoké a vi-
lági urak kezében van letéve, a kik min-
denkor és mindenben tulsuliyul bírnak, ók
a gyűlésekben tömegesen megjelenhetnek és
akár ki vannak külvé, akár nincsenek,
korlátlan számban érvényesíthetik szava-
taikat. Továbbá tudnia kellene azt, hogy az
evangelikus uraknak az egyház nem fele-
szik szivükön és az ő ténykedésük csak
annyiban jöhet tekintetben, a mennyiben az
által alkalmuk nyilik a közéletben szerepet
játszani.

Harmadszor tudnia kellene, hogy az
emberek, ha az akarják, hogy a világ va-
laminek tartsa őket, ép azon irányban a
legtulzódhok, a melynek egész valójuk el-
lene mond. A lutheránus világi urak több-
nyire tót és német származásnak, hanem
azért isten legyen irgalmas annak az em-
bernek, a ki azt gondolni merészelné, hogy
az ő ereikben nem tiszta magyar vér ser-
gedez és már a ki igy megtagadta nemzeti-
ségét, miért ne tagadná meg hitét, csak hogy
tisztavérű magyarnak tartassék? Negyed-
szer azt is tudhatna a tisztelt kollega ur,
hogy a hivatalokba való kinevezés, címek
osztogatása, a hitintézetek a mi kezükben
vannak; hát vajjon nem jöke ezek borog-
nak, a melylyel megforhat ki az evangeli-
kus egyház bármily kitűnőségét is? Es
végre tudnia kell a kollega urnak, hogy az
ut már el van egyengetve, a felügyelők már
utasítást kaptak, hogyan járjanak el, két
püspök már a miénk, és a másik kettőnek
(Szeberényi és Geduly), könnyen lakatot te-
szünk a szájukra!

A 208-ik lapon a lelkész ur a követke-
zőképp argumentál azon nézete mellett, hogy
szert a lutheránus világi urak a legna-
gyobb ellenségei a tótoknak:

„En csak azt mondom, a mit eddig
is mondtam, hogy nem a szillettett magya-
rok, hanem a renezátok (Prónay, Radván-
szky, Szontaghy, Ivánka, Podmaniczky stb.)
a mi halálos ellenségeink.”

„Hát a renezátoknak van befolyásuk a
kormányra?”

„Persze, hogy van.”

„Bocssáson meg ön, de én abban Tam-
más vagyok, — felelt a egy másik lelkész.

— Miért hagyáná magát a kormány a re-
nezátok által orránál fogva vezetetni? Hig-
yék el önk, uraim, a renezátok csak eszkö-
zök, csak hajtok. Van alkalmam kronikát
íránydó körökben megfordulni, ott buvík
ki a szög a szákból. Nem régebben a zó-
lyomi alispán igy nyilatkozott egy társasá-
gban: „Mi a tótokat felette szeretjük és ép
azért szeretnök őket kelinkre ölelni, hogy
egyek legyünk és egyesüljünk velök nyelvre
névre is.” — Igen nagyságos ur. — felelt
arra ön, — „ha a farkas felajja a bárányt,
azok is egyesülnek ily módon.”

„Igaz van önnek — nagytiszleltetés
ur, csak hogy az alispán is kicsoda? semmi
egyéb, mint renezát?”

„Ugy? De hát ha már ez is renezát,
hol találtok akkor tisztavérű magyarokat?”

Es lett nagy nevetés a tisztelt társa-
ságnal!

A leghatasosabb drámai jelenet azonban
a nagytiszleltü lelkész ur művének 231-ik
lapján olvasható.

Itt arról értekezék: Mint fogadtuk és
irták őszó az 1873-ik évi koraiban elhalt
felöldi szegény tót szülök gyermekeit a ke-
mény szivű magyar szolgabírók? mint öltöz-
tették őket egyenruhába és látkák el szám-
mal? mint szállították őket 1874 október
elején külön vonattal a magyar Alföldre?
Tragikus jelenet volt az — írja a lelkész
ur — midőn láttuk ezen kis tótokat, a
leendő magyar janicsároknak seregét!

Erre egy anyának álmat, a kinek kis
fia a helybeli nófárius által elesébitva, be-
siratkozott az Alföldre szállítandó gyermekek
sorába, írja le a következőképp:

„Ott volt az Alföldön és látta kedves
Feriékéj. Magának fogadta őt egy gazdag
paraszt, a kinek tekintete vad, modora nyers
volt. Ugy bánt vele, mint rabszolgájával és
egész háznépe csak gunyt háztt belőle. A
gyermekének a dísznőkkel kellett öltöznie és
ezek kedvéért könyörölt rajta a gazdája,
mert egész nagy csúrhéje volt. Ha valami
kis hiba esett a csúrhébon, a „karikás” nek
nevezett ostorral ugy megrakta a szegény
árvt, hogy heteken keresztül két kolbászok
lehetett látni a testén. Néha napján
egy darab kenyéret és szalonált dobtak
neki, azzal a gunyos megjegyzéssel: „slákiál
jól éhes kutya, tudom, hogy egész falutok
nem eszik annyi szalonált, mint én az én
házam népével.” Erre telébredt, nagyon
meihatotta őt ez álom. Térdeire esett és
buzog imában kérte istent, hogy könyöröl-
jön az ő Feriékéjén és adjon neki jó ta-
nácsot.”

Midőn ennek dacára Feriékének, mert
már „bejegyezve és felöltöztetve volt”, el-
keltt mennie, „az édes anya holtan földre
rogyott. Megrepedt a szive.”

„Az anyát eltemették, Feriéké nem je-
hetett jelen a temetésen mert a fiatal ja-
nicárook transportja már utnak indíttatott.
Megrékezt a karnánál földre, — de néhány
hét múlva a drótosok utján irt keresztapjá-
nak, a tanító urnak. Es mi volt a levélben?
az anyának szörnyű álma házajára betelje-
sedett. Könyörögt, hogy szabadítsák ki —
de késő már akkor a javulás, ha a lélek a
pokolba jutott. Ime szomorú képe ez annak,
hogy meg egyfelöl az édes anya, Slavának
szive hasadozik az ő hűtlen fia miatt, más-
felöl a szolgabíró és megvesztett magya-
roknak az, a kik mint renezátok egy
darab kenyéret megtagadják az ő édes
anyjukat!”

Közölttem ezen dolgokat. Nem hogy a
békési evangélikus esperesség figyelmét fel-
felhívjam rájuk. — E tekintetben semmi-
féle illuziókat nem táplálok magamban azóta,
a hogy Z s i l i n s z k y Mihály ur az es-
peresség felügyelője egy korábbi cikkezre
melyben az esperességbeli állapotok szel-
lőztetem, a „Pesti Napló” 1886. szept. 18.
számában egy a névtelenség könyvébe bur-

kolódzott, magát lelkésznek mondó „kolle-
gá”-ja által a következő válaszra érda-
mesített.

„Deák ur szert általánoságokban vá-
dolni, mindenféle alakban hirdeti, hogy az
Alföldön pánszláv igazságok vannak, de
egyetlen igazgató nem tud és nem meg-
nevezni. Sokat sejtető módon beszélt mostani
cikkezben is „egyeg egyházi férfiakról”, „in-
ficialbó batásról”, pánszláv áramlatról”. De
kézelt fogható adatot nem ad a cikkez
móhon olvasó közönségnek. Pedig hát mitől
fél? miért nem rukkol ki az adatokkal, hogy
azokat az állítólagos pánszlávokat megcsepi-
bessük? Ne féljen tőlük. Hiszen ugy sem
tudjuk ki az a legjobb Deák.”

„Hát annyira szegénylené D. urtól szá-
mazását, hogy még azt is tetteti, mintha
nem tudná miféle jäték az a „szalaz” (a po-
zsonyi pánszláv klub) meri-e komolyan ál-
litani még egyszer, hogy az politikai jelleg
játék? Hisz azok a dalok, melyek ott éne-
keltenek, régóta nyomtatásban is megjelen-
tek, mindenki által olvashatók, lefordítható-
k és a magyar olvasóközönségnek minden
pillanathban elő terjeszthetők. Mindenkin-
k módjában áll meggyőződni arról, hogy D. ur
szavai nem felelnek meg a valósnáknak e te-
kintetben sem. De valóban gyerekes dolgok
ezek, melyekkel férfi ember nem szokott
komolyan foglalkozni. Ne folyamodjunk ilyen
gyerekeskedő mummokhoz, mikor értelmes
h azafias közönség elő lépünk!”

Hiszen talán „tisztelendők” is lennének
vagy mi?

Semmi közöm ahhoz, ha a békési evang.
esperesség vezérférfiai nem akarják látni a
tényeket, melyeket rajtuk kívül mindenki
lát és tud. Sőt a titulusokat sem kivánon
csorbitani, ha azt hiszik, hogy azok, a kik
fentebb jelezett eszméket hirdetik s a kik
azok értelmében folytatott lelkipásztorokadás
eredményeket mutatkoztak létszámadi jelen-
ségekből csak „gyerekeskedő mummok”-at
látnak, — csakugyan „tisztelendők!”

De közölttem ezen dolgokat arra való
tekintéssel, hogy az aradi vótlanuk városa
polkarságának figyelmét felhívjam azon
urakra a kik a városi sörház udvarának fái
alatt az itt ismertettet nyelven szókat be-
szélni — a kollnerrel.
Deák Imre.

VÁROSI KÖZÜGYEK.

— Arad város július havában. —

(Polgármestéri jelentés.)

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!
Az 1888. év július havára vonatkozó
jelentésemet van szerencsém a következők-
ben előterjeszteni.

A közönség egészségügyi vi-
szonyok kedvezőtlenül alakultak, a ha-
lálások száma különösen a csecsemők közt
növekedett.

A tápaszóra beteglései, ugy a gü-
mökörös aszkor igen sürtn jöttek elő.
A hevenyfertözök közt a vörheny
4, a kanyaró 2, a himlő 1 esettel jöttek
elő. A typhus 2 halálos esettel jelentkezett.

Elhalt a városi lakosságból 131 egyén.
73-ig, 58 nő. A város területén elhalt
idegenek száma 9. Baleset következtén elhalt
1.

A halálozás évi aránya 1000: 37.5.

A megyei kórházban ápolottak 277
beteg, az izraelita kórházban 7, összesen
284, kik közt gyógyult 160, javult 39, elhalt
13, ápolás maradt 186.

Az aradmegyei kórházban ápolottak
23 helybeli illetőségű egyén.

A n e p e s e d é s i m o z g a-
l o m eredménye kedvezőtlen volt, a szül-
lötték száma az elhaltakén 16 esettel alul
maradt.

mit elegendő bizonyít az, hogy a szini elő-
adások tömegesen látogatás és négy magyar
napilapot tart fenn. Meg kell persze azt is
vallani, hogy egy német napilap is tengődik.
Hanem ezt az óregek tartják fenn, a kik-
nek elhunytával nem lesz az a földi hatalom,
a mely egy német lap fennállását lehetővé
tegye. Ha Pozsony, Sopron és különösen Te-
mesvár lakosságában aradi vér folyna, biz-
tosra lehetne vetni, hogy tíz-hu z érv múlva csak
a katonatisztek és az izraeliták beszélnének ott
németül. Mintán — mint emittetem — az aradi
nem annyira otthon, mint a nyilvánosság-
ban él és mintán szereti munka után a szó-
rakozást: A r a d n a k igen csinos ven-
dégelői, kávéházai és cukrászatai vannak.
Könyvtérük, jószívű, mulatni szerető, de tö-
rekvő és erősen dolgozó nép, a mely pon-
tosan megüzeti az adót és mely bizony nem
engedi egyszer sem annyira vinni, hogy a
pénzügyminiszter húszerjái meglessek ajtaja
előtt a dobot. Szépneve kissé hajlik ugyan
a luxus felé, de nem annyira, hogy az egész-
séges, rohamos fejlődésében a városnak aka-
dályul szolgálja.

Nagyvárad lakossága sok tekintetben
más tésztaólv van gyurva, s látezik, hogy
nem messze esik Debreczenhez, noha ezzel
éppen nem akar atyafiságot tartani, mint
olyannal, a mely iránt semmiféle jó indulat-
tal nem viseltetik. Biharországnak a szék-
városi jó részben benszüléttel lakossággal
bírn. már t. i. olyanal, mely vagy nagyvá-
radi vagy biharmegyei. Nehézes magyar
természet, erős magyaros érzülettel és konzervatív
te mézért birtokában. Epen ugy érez-
hető a gentry-világ, mint a papság befolyása.
Beesületes, alapjában jókedvű, de
borongós kedélylyel bíró népség, mely szen-
tül meg van győződve, hogy sirva vigad a
magyar. Innen van azután, hogy a váradi
és bihari cigány régi kesergő nótákból ál-
lítja össze musorát, a mi egyébként jó iz-
lére mutat. Nagyvárad lakossága nem igen
keresi a nyilvánosságot, hanem megmarad
otthon s ha mulatni akar, vacsorát ad,

vendégeket hív meg s csak olykor-olykor
kivételes állapotban jelen meg a vendéglő-
ben. A jövevényekkel, az idegenekkel nem
sokat gondol s vdlok csak sok idő múlva
lesz közlékeny, ugy a hogy. Es a mint szó-
késáiban, temperamentumában konzervatív
olyan a várost illető újításokkal szemben
is. Házaire nem igen tesz számot, utcsái
széles házaira uem írja fel az utzo nevet,
(az ósrégi neveket) s ha valaki egy egy
lakás után tudakozódik, igy adja meg a fe-
leletet: „ha a Nagy-féle ház mellett jobbra
fordul és eléri a Kemény Péter kertjét, tér-
jen balra a Gonyekertés mellett megta-
lálja, a mit keres.” Az azután nem az ő
dolga, hogy a felvilágosított mint igazodik
el. A társadalmi kérdések iránt van ugyan
fogékonyasága, de a megbeszélésen, tervez-
getésen nem igen megy tul Vendégszerető,
szívélyes, de ki-kiszárák a mokányvér. A
kasz-szellem nem inkább feltalálható, noha
a keresztényesség és a zsidóság között fenn-
álló viszony sokkal egészezségsébb, mint más
városokban. Kórok képződnek, a melyek
nem olvadnak bele az egészbe; kórok, a
melyben megtalálhatók a megye urai, meg
zsidóság arisztokratái, az új földesurak. A
polgárság azonban összetart, de ebből is
kiválk az iparos osztály, a melynek nagy-
része igen alacsony fokon áll. — A nők
többsége nem igen mutatja magát a
helytelenek tartáná, ha a Rózsabokron
kívül máshol, különösen télen, megje-
benne. Vendéglőt értek. Az erőnemen külön-
sen egy sajátaság vonásról ismerhetők fel.
Ha ugyanis valaki egy ismeretlen társa-
ságra, férfitársaságra kerül, a melyben az
egyik szól: „A kezembem volt egy macka
felő, a mackirály, a mackidiszno...” és ha
a másik igy szól: „és persze nem volt jó
a terced?” akkor nyilvánvaló, hogy annak
a valkinek nagyváradi, általánosabban
szólva, biharmegyei uraknak van dolga. Igen
kis nagytitás volna, ha valaki azt mondana:
„a kártázó Biharország.” Az egyesülés, a
tómörtlés nem negymerűt és nagy ered-

ménnyel nem jár, de valami eredmény
természetesen van. Kazinója — épen mint
Arad s talán az összes magyarországi vá-
rosok kaszinója — a közügyekre, a közmü-
velődésre s a társadalmi élet élénkítésére
semmi befolyással sincs; ám a papir-szivar-
szipka-ipart előmozdítja, mert ily szivar-
szipkákra bizonyos öszeget irányoz elő,
hogy a tagok a helyiségben ezzel a szük-
séges dologal ingyen láttassanak el. A tár-
sadalmi életnek az otthonra való fektetése
igen kellemes teszi a várost azokra, a
kik széles ismeretsegel és jó hanggal bir-
nak, de az idegen, vagy az újonnan megte-
lepülő csak hosszú idő multán érezheti ott-
honosán magát. A szépitési egyelet téli fel-
olvasásai iránt a szépnem, mely méltó e
névre, erősen érdeklődik és kétségeltlen, hogy
ha Váradnak állandó színháza volna, a mű-
vészet pártolása nagy lehetne volna. Két
politikai lapja van, de ezek fennállását csak
a környék pártolása teszi lehetővé. Az ott-
honias élet a vendéglok és kávéházak ódi-
ságot idézi elő s a kávéházakat majdnem
lebutokkja teszi. Van a váradi levegőben bi-
zonyos büszkeség, vagy önzés, mely unal-
mat terem, mely kis városias színezetet ad
is, a mely azt az illatos, könnyű levegőt,
mit az aradiak szívnak magukba, meg sem
közelíti. Es mert Aradnak van elkülönöztöt
urítarsasága, hát az angol, francia és né-
met könyvekből több fogy el mint a ma-
gyarból.

Végül még egyet. A r a d n a k nagy
szerencseje volt, hogy nem tett szert egy
— palinkapörre, mint ezt Nagyvárad meg-
cselekedte. Es mert ennek a palinkapörnek
Nagyvárad fejlődésére kihatása van, szük-
séges röviden megemlíkeni róla. Evekkel
előzt a város tanácsa kisuította, hogy a
palinka regálejog az övé és azt ennek da-
czára az egyik városrészes polgárai gyakorol-
ják. Kaptá tehát magát a város és a palin-
ka-regálejogot maguknak vindikáló lakosok
ellen pört indított, körűbelül egy millió
forint erejéig, azaz egy milliót erő jog tulaj-

dojoga iránt. Mikor a pört megindították,
nyilvánvaló volt, hogy azt elveszteni nem
lehet s igy a város bizonyos idő multán
negyven-ötvenezer forint évi jövedelemhez
a regále-megváltás bekövetkezéével pedig
egy millióhoz jut. Na, ez volt a nagy baj.
Mert a mig Arad, mire sem számítva, épi-
tett, rendezett, addig a váradiak minde,
felmerülő nagyobb terve az elmondták, hogy
hajnyuk akkorra, mikor megnyerjük a pá-
linkapört akkor azután csinálunk mindent.
Igy azután sem városházát, sem színházat,
sem redoutot nem építettek, a közvéssel-
rekapartépítéssel, csatornázással vártak és
várnak most is. A pört az első bíróságnál
már megnyerték s igy közelebb vannak re-
ményeik megvalósulásához.

Megemlíve még, hogy ugy a r a d
nak, mint Nagyváradnak külvárosai ren-
delnek, elhaszyottak, hogy a közegészség-
ügyi intézkedéseket — mint talán másutt is
— immel-ámmal hajújkak végre; a két város-
ról irt ismertetést és összehasonlítást bevé-
gezhetjük azzal az óhajással, hogy gyara-
podják mind a kettő a magyarregá javára,
diszére!

Monte-Carlo történet.

(Angol regény egy kötetben.)

— Aradi Közlönyben száma fordította: —
(20. folytatás.)

LOTUSZ.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

— Ujévi üdvözlések. —

A pupos péknél, a ki a maga ném-
ben érdekes ember. Megismerttem őt egy-
szer vele. Azután van még ott egy bna
kis nő, a kit újévkor nem szabad elfelejteni.
— Madame Fano, kezdem belátni, —
mondá Warrender — hogy lord Bretland
nagyon is igazat mondott tegnap este, ön
gunyolódik a jótétemények felett és mégis
személyesen gyakorolja azokat a legnagyobb
buzgóssággal.

Varuna elpirult.
— Látogatáson a béna funál nem ér-
dem meg ezt a kifejezést. Nagyon szert-
em a gyermekeket. — Ez itt nagyon ked-

ves hely, — tevő hozzá, annak jelölő, hogy
é tárgy elbágyui óhajja. — It tőkelete
magányba lehet vonulni, mert Monte Carlo
számos vendégei közül csak kevesen látog-
gatják e kertelet. Gyakran jövk ide egy
könyvvel szórakozni.

E pillanathban léptek zaja hallottzott a
kölöpökön és mind a ketten visszafordultak.
Már az árnya is a sziklán, elárulta a bé-
kezarvót — Cazalette-t.

Madame Fano néhány bizonytalan lé-
pést tett, mintha nem volna tisztába, hogy
lépjen-e előre vagy vonuljon vissza. Voná-
saiból éltűt a szelid kifejezés és messziről
dohta el magától az ibolya csokort, a mit
eddig játsza tartott kezében. Uira a méltó-
tásgteljese világi dá

HÁZÁNK és a FŐVÁROS.

A király horvátországi utazása. Belovarról távirják szombati kelettel: Városunk nagyban készül 5 felsőgep ünnepi fogadtatására, ki szeptember 12-től 14-ig a városunk környékén tartandó hadgyakorlatokon részt fog venni. A város előkelő polgáraitól alakult ünnepi bizottság, melynek elnöke Theodorovics megyei jegyző és Wiekler kerületi előjáró áll, buszgon fáradozik a fogadtatás előkészítésén, a város feldíszítésén, kivilágításán, a vendégek elszállásolásán stb. A közgyűlés az ünnepeségek fedezésére egyelőre tízezer forintot szavazott meg. A király udvartartása részére a főispán lakását, a trónörökös, Albrecht, József, Henrik főhercegek, Thurn Taxis herceg, Paar Ede gr., Wolkenstein gróf, Popp báró, Lányi főorvos, Klun-Héderváry báró, Orey, Bedeković és esztleg Tisza miniszterek részére pedig más, részint magán, részint nyilvános épületeket rendeznek be és alakítanak ut. A Giesel-erőd már összpontosítva van, a 13. hadtest más ezredei, mint a Jellasics, Lipót, Ramberg, Sokolovics, Philippovics-erdek a hozzájuk tartozó lovassággal. Uzsárral és szekeresszekkel augusztus hó közepén érkeznek ide.

Stefánia főhercegnő felsőmagyarországi utazása. A k utolsó részletéről, a tátravidéki utról, utlagosac a következőket írja s. B. C. C. Stefánia főhercegnő s. hó 22-én este fél hét órakor Poprádról elindult és Hreniczen, Tornáron és a magas Popován át Pusztamezőre kocsizott, hova esti 9 órakor érkezett, és hol a néhai Koburg Agost herceg által épített és nagy kényelemmel berendezett uri lakban töltötte az éjt. Ugyanezen épületben lakott tavaly, mint Koburg Fülöp herceg vendége. Vilmos, porosz herceg, a jelenlegi II. Vilmos császár. A következő napon délután fél egy órakor, hosszú séltant után, a Királyhegy alján elterülő bújta réten ebédelt, azután a főhercegnő a csak egy órányira fekvő dobsinai jégbarlangot látogatta meg. 24-dikén reggel 5 fensége a vadregényes Strazeno-völgyön át Strazena-ba kocsizott, hol a vashámor kórháza előtt Westhof igazgató, Dobby bányamester és az erdőszemélyzet által fogadtatott. Itt egy ugnyevezett "bűbűs" után a folyékony nyers vas mintákba vezettetett, mely műveletet a főhercegnő, de azra az óriási bőségnek, közvetlen közelből nézte végig. Ezután ő fensége a Glatz(?) magasztalt át — honnét győntörri kilitást nyílik a Tátrára. Káposztafalva felé folytatta útját, hova 2 óra múlva ért el. Itt a lelkész, a hercegi hivatalnok és a tisztóság fogadták a magas vendéget. Ebéd után, mely délutáni 1 órakor a hercegi palotában volt, Poprádra tértek vissza, honnét Stefánia, a hercegnő, Tiszteletben, Rutkára ment át, a hol esti 8 óráig maradt. A főhercegnő elutazása után Koburg herceg és hercegnő visszatértek Szent-antálra. Bucsuzás közben ő fensége ismételtén kifejezte elragadtatását a gyönyörű vidék, az erők pompája és a Tátracsuások szépségéről lelt.

Öngyilkos adópjénztárnok. Főleg háziról megdöbbenő öngyilkosság hírt táviratozták. E távirat szerint Mihálovics Kálmán, télegyházi adópjénztárnok szombat délután agyonlőtte magát. Hátrahagyott levelében öngyilkossága okán azt írja, hogy a várost illető adópénzekből huszóöt ezer forintot elsikkasztotta. Ugyanezen levelében megjegyzte, hogy hivatalnokai nem vétkesek az ügyben. A pénztárt kilenc esztendő óta állítólag — nem vizsgálta meg senki,

pedig azóta körülbelül fél millió forintnyi városi pótdadót fordult meg Mihálovics kezén. Az öngyilkosság városzszerte nagy izgatottságot keltett.

A régi jó idők stílusa. Ezelőtt negyvenöt évvel a pozsonyi országgyűlésen Sarközy, Fehérmegye követő, azó szerint ezeket mondá: „Tekintetes korok és rendek! Individualis politikám essentiaja, specialiter abban kulminál, hogy azon dilemmák, differentiak, confagrációk és confictusok megszűnjenek, melyek az európai configurációban cooperál cabinerek collectivációjának resultatumaképpen garantizott pacificatiót nullifikálhatnak (Halljuk! Mi a situatio? halljuk!) Az agitációk ányira demoralizáltak az egy is abnormalis aspiratiók, hogy a praeponderancia lett factorok illúzióssá tették mindent, a consolidatióra és regeneratióra ozéké „conservativ tendentiait! (Ugy van, sok oldalról.) A diplomatiának pedig a manőverekkel szemben hiányzik a morális solidaritás, hogy kategorikus intervencióval a malikotes oppositio invasióját megsemmisíthető. (Zaj és helyeslés.) Tiszán látom tehát T. k. és R., hogy a katasztróphák demarkationalis leniájához elérünk, hol ephemer kombinációk helyett, a konkrét konjekturális konstellációk konstabilak a stagnatiót! — Jól tudom hová tendál az oppositio jelenlegi intentióival, de meg kell gondolni azt is, hogy itt a misera plebs contribuere az independententiát fel nem fogja, mert sa kultúra sem az intelligencia azon gradusum, nem áll, mint másutt! Azért részéről és kommittenseim részéről a prponált urbarialis regulatiót nem akceptálom.“ Abban a „jó“ világban így beszéltek magyarul.

Egy báró — pongolyában Nagy megbotránkozást keltett pozsonyi főúri körökben D. báró ismert zongoraművész esete, ki pár nap előtt valahol úgy nyilatkozott, hogy M. pénzügyi hivatalnok — ellopta tőle színházi látszóvét. M. a bárót e miatt egy este saját lakásában felkereste, kérdőre vonta s állítólag bántalmazni akarta. Mondják hogy a báró ki rendkívül ideges, igen megrémült a fiatal ember váratlan fellépésétől s lakását egy alkalmas pillanatban elhagyva, „gyilkos!“ kiáltásokkal az utcára rohant. A báró reméltetl szembeszökőleg illusztrálja az a körülmény, hogy még ruhát sem vett magára, harisnyáját is csak egyik lábára húzta fel. Fél meztelb, fél harisnyában futott végig a járdán, egy szál ingben és lábravalóban, mint valami — fehériséret. M. nyomon követte őt, míg végre a báró, képből kikelve, ezérs testében remegve, az „Ápfelkávész“-ba lépett a egyik ismerőse közelében egy székre rugyolt. Ott is csak azt ismételte, hogy megakarták gyilkolni — Kérdezték tőle: volt-e M.-nél kés, kard vagy pisztoly? — mire ő azt felelte, hogy nem volt, de megfojtotta a vólna őt. — M., ki nemsokára szintén belépett a kávéháza, a szőnyű vad hallatára magánkül volt s bosszusan elrohant. A báró azonban csak akkor lett hajlandó a kávéházból távozni, mikor egyik ismerőse megígérte neki, hogy hazakíséri, éjszakára nála marad s baj esetén megvédi. — Beszéli, hogy másnap a báró M. ellen a városkapitányágnál lópás miatt, M. pedig a báró ellen a járásbírósnál rágalmas és becsuletsértés miatt sietett vádat emelni. — Az eset híre különösen Pozsony főúri körét igen kellemetlenül érintette.

Szerelmes boldogság. Szádeczky József gyönyörű kőtermelő s építési vállalkozó, nobs már 40 éves, nős és családapa volt, nagyon belebolondult egy a budapesti Sándor-utczában lakó 28 éves szőke nőbe, kivel „kis hirdetés“ után ismerkedett meg. S csakhamar jegyet váltott vele. Söt pénze kifogyván, kért is tőle száz forintot kölcsön. Majd hasa utazván, a nő megtudta, hogy felesége ember s levelben kérte vissza a jegygyűrűt és a szaszt. Válasz helyett a

szerelem ur maga jelent meg s a gyűrűt nem adta át, mondván, hogy ő valói akar. A száz forint feladására pedig ezer forintot váltott adott át. A nő azonban nem sokat hitt már neki. Szombat reggel a kőtermelő megint felkereste az imádoztát s kávéért tőle. Mig a nő „otteményért“ távozott, azelátt a boldogtalan, ki a „sötét verembe“ jutott, föbe lökte magát. Mentők vitték a Rékus kórházba, hol csakhamar meghalt. — Izazi vén hiábavaló. A leány egy kétes hírű személy volt.

Rövid hírek. T. a b. somogy megyei faluban csütörtökön nagy szelben tiz támadt s tizegy ház esett el. — Kolossvárt a Fodorné által fával agyoncsapott Huezár Andrái Ivarosnak egy rossz ócz miatt kellett elreznie; a furia nookája uryanis egy ordító számár hangját utánozta s a fuvaros ki kiáltott: „Ne larmázz, elég, ha egy számár kiált, ne kiáltson kétfő!“ s e szókra rohanta meg a hársipia. — Nyitra megye legválsabb embere: a 109 éves Hanicz János póremer meghalt Krakovón, végnapjait egészéges volt, járt rendszerb templomba, korcsmába s néha le is itta magát. — A rózsahegyi törvényszék három évi börtönrre ítélte Szeminszky Márton bliniki volt földbirtokost, ki pánzavararim segitendő, 9000 fríg váltókat hamisított, s negy évre Veréb József volt sóhivatalnokot, ki vagy batszer forint hivatalos pénzt sikkasztott el. — Ujduvarzai községben gyermekek vigyázatlansága miatt, 18 ház s ugyanaannyi melléképület legett s egy szegény öreg asszony is a lángok közt veszett, midőn holmiját menteni akarta.

NAGYVILÁG.

Az új porosz herceg születése nagy örömet keltett Berlinben. A lapok hozsánával idvözlik az eseményt s a „Nordd. Allg. Ztg.“ azval mutatja ki elragadtatását, hogy még a császár oroszországi utjáról is rózsás hangulatban ír, a mitől eddigelő fel-tündően óvakodott. Czikében, mely a szomszédos északi állammal való benső barátságot és atyafiságot hangsulyozza, kapcsolatosan megemléskzik az új herceg születéséről is, mint oly eseményről, mely nem kevésbé bizonyítja, hogy milyen fényesen ragyog mostanság Németország napja. Az új herceg ötödik fia a német császárnak s Albrecht porosz herceg születése óta (1809) az első porosz herceg, a ki akkor született, mikor apja már uralkodott. Vilmos császár az újszülött herceg keresztapján Oszkár svéd királyt kérte fel, a mi azt bizonyítja, hogy nagyon meg volt elégedve stoekholmi fogadtatásával. Hetvenkét ágyulós adta tudtul az örvendetes eseményt a berlinieknek. A császárné és az újszülött jól érzik magukat.

Kufstein előjárója. Kufsteinből azt a meglepő hírt írják, hogy az ottani várat, mint erődítményt és államotgházat nem fogják többé használni. Bizonyára kevesen vannak a kufsteiniakon kívül, a kiket ez a hír megszomorította, de annál többen, a kiket örömmel tölt el. Sok keseri emlék fűződik ehhez az erősséghez s ezekből az emlékekből bőven kijutott Magyarországnak is a szabadságharc utáni időkből. Teucher tirioli hadparancsnok, a ki a vár felügyeletét, vizsi, még nem kapott ugyan hivatalos értesítést, de beavatott körökben elvégzett dolgokat tekintik, hogy a Geroldaseck vár fölött már ki van mondva az ítélet. A várat 1866-ban a bajorok foglalták el, a kiktől 1803-ban Miksa császár foglalta vissza. 1703-ban ismét bajor kézek kerülés egész Tirolal együtt a hochstádti békiég a bajoroké maradt, mig végre Ausztriához csatolták. Ettől fogva sokáig osztrák állami fogház és kaszárya volt a várban. Azt hiszik, hogy most kényezermunka-telepnek fogják berendezni

egész Tirol számára, másrésről azonban híre jár, hogy a jessuiták akarják kérekertíteni. Allítólag a katolnai kincstár már át is engedte a várat az államkincstárnak felhasználásáról használatra. A kuteteink, a kiket ez a rendelkezés súlyosan érint, köldötszert n. enesztenek az uralkodóhoz, hogy a vár megtartását eszközöljék.

Két tábornok. A legutóbbi napok eseményeit két tábornok nevének tettek sűrűn emlegettető, a kikről nem érdektelen egyet-mást elmondani. Az egyik: Schönfeld Antal br. tábornagy, Ruhn br. gróci hadparancsnok utóda. Schönfeld báó 1827-ben született Prágában s a katonai iskolá elvégzésevel legelőször mint főhadnagy Morára mellet tntette ki magát, bátorárával, két nappal később a novarai útközettől vonta magára Albrecht főherceg figyelmét tetten ellen vitészesével és nagy katonai léptettségével. Itt súlyosan meg is sebesült, de megkapta a vaskoronarend III ad osztályát, melyhez megnyerte 1864-ben a Lipót-rend lovagkeresztjét s a dalmáciai lázadás leverésénél a II oszt. vaskoronát a bárósággal. 1870-ban lett tábornokká, 1875-ben az 5-ik gyalog-hadosztály parancsnoka, 1876-ban tábornoki főnöke az egész hadseregnek, maji triezsti s végül nagy-szebeni hadtestparancsnok, 1886. óta tábornagy. A másik tábornok, kiről szólanunk kell, Vöcsöy József báró, ki az állását felmentett Kuhn báró grózi hadtestparancsnok volt helyettese s ennek tavozta után magadta be lemondását. Vöcsöy báró altábornagy, a Mária Terézia-rend lovagja, Veszprém megye egyik legrégibb nemesi családjából származik. 1822 május hó 22-én született Komáromban. 1837. október hó 15-én mint 15 éves ifju lépett a hadseregbe és 1843-ban lett hadnagy. Harcolt az 1848-iki olasz hadjáratban; a pentafeli csatában apr. 19-én és 23-án részt vett, Ozoppo körül vétélenél pedig április 27. és október 9-én. Résztvett ezen kívül az 1849-iki hadjáratban és az 1859-iki olasz hadjárásban. Május 22-ikén tábornoki őrnagy és a solferinói útközeten június 14-én egy vitézöl barcolt, hogy ezért a király neki elismerését fejezte ki. 1865. január 7-én alezredes, 1866-ban mint ezredes vett részt az olasz hadjáratban s Custozánál tanúsított vitészeséért a katonai érdemkeresztet nyerte. Mint tábornok a bécsi első gyalogsági dandárnak volt parancsnoka és mint altábornagy vett részt az 1878-iki bosznai okkupációban. Senkovics Bandir Vdrak melletti döntő útközeten szeptember 21-én olyan érdemeket szerzett magának, hogy avokért a Lipót-rend középkeresztjét és a Mária Theresia-rend lovagkeresztjét nyerte el. Legutóbb, mint említett, Kuhn báró hadtestparancsnoknak volt helyettese.

Siketnemek banketteje. Eredeti banket volt e hó 21-én a párisi „Salon des familles“-ben. Két száz siketnema a vendég köztük számos nő, jött össze az említett helyiségben, hogy megünnepeljék a párisi siketnema-intézet alapításának századik évfordulóját. E csenle s ünnepélyen két-három beszélni tudó ember is résztvett. A siketnemek között a lakománál a legelőkelőbb hangulat uralkodott. Lakoma után több tőzt „mondott“ az ujjak segélyével. Az ünnepi szónokok egyiké pantoni-mikus spechevel oly tűzbe hozta az összes jelenvölőket, hogy tetszésüknek — tapsokkal adtak kifejezést. Ők persze a tapsokat csak — látták.

Rövid hírek. A párisi események az orgona első díját egy árva házi válány nyerte el; a hárfadíjat is nők kapták. — Cipriano II a milikar gályarabnak, ki azért volt elítélve, mert Egyiptomban (mint ő mondta: önvédelemből) megölt egy olaszt, a kit Forlíban kétszer választottak meg képviselőnek, az olasz király kegyelmet adott; de a parlamentbe nem léphet. — Egy szép olasz asszony, kit férjétől Giunzsi fiatal gróf eltántorított s aztán elhagyott, az utczán törrel ölte meg osábitó

ját s azt mondta a bírának: „szerettem, megöltem!“ — A vérvisszályt, mely elbánoit és montenezóitak közt dult, a Clevna vizénél tartott formasszerű békekötéssel megszüntették.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

Az „Ország-Világ“ 31. száma a szokott változatot tartalommal és díszes ilusztrációkkal jelett meg. Az érdekes közlemények sorából kiemeljük: A bonyi Arpád „Egy lángoska“ ez. regényét, Pásztióli „A világ“ ezimű költeményét, Vay Péter gróf „Tunis“ ezimű utirajzát, „Hires magyar párbajok“ Gyalog Huszártól, G. a l. Mózés „A nagy ur“ ezimű humoros elbeszélése, „A madarak beszéde“ Diogenestől, Barna a Zidori költeménye, „Orsz levelek“, Törös Tivadár elbeszélése: „A miniszter előszó“ jaban. Hóti tároza Székely H. u. sz. a r. t. s. az élelken szerkesztett rovatok. — A kőpek közöl felmítjük: Baotner „Egy család romlása“ és Kurezbauer „Halottas házbán“ ezimű genreképeit, „Emilia“, Zenisek tanulmányjeit stb. stb. — Előfizetési feltételek: január—december 10 frt, január—június 5 frt, július—szept. 2 frt 50 kr, július—decemberre 5 frt. — Az előfizetési pénzek a „Pallas“ irodalmi és nyomdai részvénytársasághoz küldendők (IV. Keeskméti-utca. 6. sz.)

„A zseb-orvos.“ Ily ezimen kis könyv jelent meg, mely száznál több betegségr „természetes“ (tehát gyógyszernek nélküli) gyógyítására ad utasítást. Griebel Károly meráni orvos írta és Szászvárosi V. Jenő fordította s látta el jegyzetekkel. A könyv Budapesten Zsigmond kiadásában kapható Budapecsten, ára 40 kr.

MEGHALTAK ARADON.

(Julius 21-től Julius 27-ig.)
Belváros. Petliczki János, 61 éves, cipészmeister, agylágyulás. — Pap Hajnalka 1 éves, varró nő leánya, sorrádás. — Türk Laura, 5 hetes, kánár leánya, vele született gyengeség. — Waniček Mátyás, 6 hónapos hazibirtokos fia, béhurut. — Forgó Gisella, 1 és fél éves, máhász leánya, hókhurut. — Palfi Eszter, 1 és fél év, mérsáros leánya, agyvizkor.
Pernyáya. Andi Antal, 78 éves, sztrazabó, agyazálhódás.
Ujtelep. Ozinóber szül. Pozsár Vera, 34 éves, hivatalosolga neje, organikus sztrabj.
Sarkád. Manics Pista, 4 hónapos, család fia, görögök. — Szattinger Péter, 3 hetes, hirlapíró fia, veleszületett gyengeség. — Maronovits Mártha, 1 éves, sznosszeg gyermeke, béhurut. — Czonkovits Szávetta, 7 hetes, napzamos leánya, veleszületett gyengeség. — Laszku Szida, 30 éves, napzamos özevegy, vérelgyengülés. — Indra István, 11 hónapos, kómtés fia, hókhurut.

Közlekedés.

A vonat

Ind. Aradról érk. Aradra	regg.	este
C-szél vegyesvonal	6.20	7.—
Budapesti személyvonal	d. u. 12.31	regg. 6.45
	este 9.17	d. u. 4.11
Királyi vegyesvonal	d. u. 4.30	d. e. 8.42
vegyesvonal Rad-		
na-Lippaj	d. u. 2.17	d. e. 7.53
személyvonal	regg. 6.—	d. e. 11.9
Temervári vegyesvonal	regg. 4.05	d. e. 9.27
	d. u. 3.48	este 9.14
Borosabesi vonal	regg. 6.30	regg. 8.36
	d. u. 4.40	este 6.7
Szegedi gyorsvonal	regg. 7.—	regg. 8.11
személyvonal	regg. 4.40	este 8.51
	d. u. 3.17	d. u. 7.50

Felölös szerkesztő: HUNDY ÁRPÁD.

Az élvezetek egyik legelőkelőbb és legkellemesebb neme, mely testünket felüdíti, zibbadsának induló idegeinket napi munkáink teljesítésére képesebbé teszi, vértünk rendez forgását előnyösen előmozdítja s lelkünk kedélyvilágának vilámságát kedves hangulatba tartja a „fürdő.“

A fürdő, kiválólag a gőzfürdővel járó dörzsolás (Frotiren) következtében a testnek felbőre lehámlik, a bőr likacsei kitisztulnak s így lehetővé tetetik, hogy testünk, a belőle kifejlődő s egészségsünkre kártekonnyan ható maró, sós nedvektől megszabadítsuk; ezáltal egészségünk biztosítottik.

Hogy ezen önmagunk iránt tartozó kötelességünknek lehetőleg eleget tüssünk,

Simay István a „Maros“-gőzfürdő tulajdonos

a fürdősi díjak oly méltányosan állapította meg, hogy azt mindenki használhatja. — Télien át reggel 7 órakor nyitnak a fürdő.

GŐZFÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . . 70 kr.
10 db. bérlet-jegy . . . . . 5 frt 70 kr.
Egy deák-jegy . . . . . 40 kr.

USZODA

Egy személy-jegy . . . . . 25 kr.
10 drb. bérlet-jegy . . . . . 2 frt kr.
Egy gyermek-jegy . . . . . 1 frt 15 kr.
10 drb bérlet-jegy . . . . . 1 frt — kr.

HIDEG VÍGY-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . . 50 kr.
15 darab bérlet-jegy . . . . . 6 frt 75 kr.
30 . . . . . 13 frt 50 kr.
Mossással egy személy . . . . . 70 kr.

A váróteremben hideg étkek és italok mérsékelt árak mellett kiszolgáltatók.

VAS- és MOOR-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . . 1 frt — kr
10 darab bérlet-jegy . . . . . 9 frt 50 kr

MÁRVÁNY-KADFÜRDŐK.

Ruhával . . . . . 50 kr.
Ruha nélkül . . . . . 40 kr.
10 darab bérlet-jegy . . . . . 3 frt 50 kr

VILLANY-FÜRDŐ.

Egy személy-jegy . . . . . 70 kr.
10 db. bérlet-jegy . . . . . 6 frt 50 kr.

Külön ruha-díjak:

1 lepedő vagy palást . . . . . 7 kr.
1 törülköző . . . . . 3 kr.

Pénztárvitítás: nyáron reggeli 6 órakor, télen reggeli 7 órakor.

SZÜNET M ROS-IVOVIZ eladásra is havi 100r nyitják. Előjegyzni a pénztárnál lehet.

Nyomatja és kiadja Ungarleider-féle könyvnyomda Aradon.